

Slutrapport

Det skrivna kulturarvet som resurs för utbildning och forskning

2002-2004

Riksarkivet/SVAR Dnr 50-2002/447

Dnr Y 111-1298-2001

Europeiska unionens
strukturfonder

Riksarkivets avdelning SVAR har under perioden 2002-01-01 – 2004-12 31 genomfört projektet *Det skrivna kulturarvet som resurs för utbildning och forskning*. Det övergripande syftet med projektet har varit att utveckla SVAR:s verksamhet från analog till digital distribution av kulturarvsinformation och underlätta en distansoberoende tillgänglighet. Projektets verksamhet har förlagts till SVAR:s arbetsplatser i Junsele, Näsåker och Ramsele i Sollefteå kommun.

Projektet har omsatt drygt 16 miljoner kronor och har finansierats av EU Mål 1 Södra skogslänsregionen, regionala fonden inom åtgärderna 1.2, Näringsdepartementet, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Sollefteå kommun samt Riksarkivet.

I föreliggande slutrapport redovisas projektets verksamhet och resultat. För en ytterligare information om SVAR:s verksamhet rekommenderas vår hemsida www.svar.ra.se

Ramsele 2005-02-28

Lars Edin
Projektledare

lars.edin@svar.ra.se

Anders Nordström
Projektägare

anders.nordstrom@svar.ra.se

1.	Sammanfattning	4
2.	Bakgrund.....	5
3.	Projektbeskrivning och uppfyllelse av syfte, mål och målgrupp.....	6
3.1	Syfte	6
3.2	Mål	6
3.3	Målgrupp.....	7
3.4	Verksamhetsbeskrivning.....	8
4.	Indikatorer.....	17
4.1	Nya/skapade arbetstillfällen.....	17
4.2	Bevarade arbetstillfällen	17
4.3	Antal företag som bildats	18
4.4	Projektets påverkan på övriga angivna indikatorer.....	18
5.	Projektets påverkan på de horisontella kriterierna.....	19
5.1	Miljöfrämjande insatser	19
5.2	Jämställdhetsaspekter.....	19
5.3	Internationalisering	19
5.4	IT-projekt	19
6.	Projektets övriga resultat och erfarenheter	20
7.	Resultatspridning samt skyltning.....	22
8.	Koppling till andra projekt.....	23

- Bilaga:
- 1) Register, skannat arkivmaterial och registrerade poster
 - 2) Marknadsföring, försäljning samt utåtriktade aktiviteter

1. Sammanfattning

Projektet "Det skrivna kulturarvet som resurs för utbildning och forskning" har givit SVAR möjligheter att utveckla verksamheten och då främst från analog till digital distribution av arkivinformation. Projektet har utvecklat och implementerat produktionsmetoder och tekniker för bland annat registrering, skanning, lagring och distribution av digitala bilder och dokument.

En produktionsmiljö har skapats och en storskalig överföring av mikrofilm i digital form pågår av Riksarkivets och Landsarkivens mikrofilmade material. I mindre omfattning pågår även skanning av dokument och böcker.

Digitala forskarsalen på Internet har utvecklats genom vilken information om bestånden kan erhållas och det digitaliserade materialet som Riksarkivet SVAR förfogar över kan nås direkt. Beställningar av det äldre mikrofilmade materialet kan ske digitalt. Användarna ges möjlighet att på volymnivå rösta på vilket mikrofilm material som man vill ha digitalt tillgängligt och därmed är delar av den digitala produktionen helt brukarstyrd.

Genom samordning med övriga intressenter inom Riksarkivet har en standard för produktion och lagring av digitala bilder etablerats "Digitala kedjan". Det innebär att oavsett var de digitala bilderna produceras i arkivverket kommer dessa att vara sökbara i Digitala forskarsalen och tillgängliga för SVAR:s kunder.

Internetbokhandeln har utvecklats och utökats, antalet titlar har kraftigt ökats och beställningar av cd-skivor, böcker och publikationer kan nu ske digitalt.

Insatser har gjorts för att marknadsföra den etablerade verksamheten gentemot biblioteken, institutioner och övriga intressenter. Det har omfattat information, marknadsföring, försäljning, framtagning av offerter och utbildningsinsatser. Webbtjänsten har utvecklats för att snabbt och billigt kunna sprida information för att marknadsföra arkiven. De produktionsresurser som skapats av projektet har redan inneburit nya produktionsuppdrag från olika institutioner.

SVAR:s huvuduppgift är att öka tillgängligheten till den arkivinformation som förvaras hos Riksarkivet och Landsarkiven genom att överföra den på moderna media och erbjuda den till användarna via den egna distributionsapparaten.

Utvecklingen av SVAR:s verksamhet mot en ökad digitalisering har avsevärt stärkt SVAR:s roll i arkivverket. Digitala arkiv kommer på sikt att göra frågan om arkivens belägenhet mindre viktig och den nu genomförda utvecklingen kommer att vara avgörande för verksamhetens fortbestånd och lokalisering till arkivlänet Västernorrland.

2. Bakgrund

SVAR är en avdelning inom Riksarkivet som har till uppgift att stimulera utbildning och forskning genom att på moderna media lyfta fram det skrivna kulturarvet som förvaras hos Landsarkiven och Riksarkivet.

Under de senaste två senaste decennierna har mikrofilm och mikrokort varit den dominerande tekniken för produktion och distribution av arkivinformation. I takt med den allmänna tekniska utvecklingen, bredbandsutbyggnaden, hem-PC reformen och en ökad användning av Internet så efterfrågas i allt större omfattning informationen digitalt.

Redan i mitten av 90-talet förutsåg SVAR den förestående utvecklingen och genomförde en förstudie och en huvudstudie för att belysa förutsättningarna för en digital produktion och distribution av arkivinformation. Avsikten var att få tillstånd en finansiering av erforderlig teknikutveckling och produktionen då det bedömdes omöjligt för SVAR att med egna medel klara av investeringen.

Under påföljande år satsade SVAR egna resurser på att utveckla Internetbaserade tjänster, kompetensutveckla personalen inom IT-området samt uppgradera datautrustning och datakommunikation. Så småningom konstaterades att det inte längre var ekonomiskt möjligt för SVAR att med egna medel gå vidare med den erforderliga tekniska utbyggnaden. Betydligt högre kapacitet erfordras för den fortsatta utvecklingen av produktion, vidareförädling, lagring och distribution av digitaliserad arkivinformation.

3. Projektbeskrivning och uppfyllelse av syfte, mål och målgrupp

3.1 Syfte

Det övergripande syftet med projektet är att utveckla SVAR:s verksamhet. Främst gäller det utveckling från analog till digital distribution av kulturarvsinformation. Syftet är också att genom ett effektivt tjänsteföretagande underlätta en distansoberoende tillgänglighet till kulturarvsinformation och allmänna handlingar samt att informera om och inspirera till en ökad användning av det skrivna kulturarvets informationsmängder.

Projektet har utvecklat SVAR:s verksamhet genom att implementera metoder och tekniska lösningar för produktion, lagring och distribution av digitala bilder av lösa blad, böcker, kortregister, pressurklipp, foton samt 16, 35 och 105mm mikrofilm.

En strävan inom projektet har varit att de tekniska lösningar som utvecklats inte ska vara fristående utan integrerade med arkivverkets centrala datasystem. Detta har resulterat i att SVAR fått i uppdrag att hantera arkivverkets portal för digitaliserad information på Internet. Det betyder att oavsett var i arkivverket den digitala informationen produceras så kommer den med automatik att tillgängliggöras via den Internetportal som utvecklats av projektet.

SVAR har nu de förutsättningar som behövs för att producera samt att distribuera den digitaliserade arkivinformation som arkivverket förfogar över. Syftet med projektet är därmed uppfyllt.

3.2 Mål

Målsättningen är att utveckla produktions-, marknadsförings- och distributionsmetoder för att öka användarvänlighet och kostnadseffektivitet i tillgängliggörandet av kulturarvsinformation och allmänna handlingar. Projektet skapar förutsättningar för breda grupper av användare att ta del av och bearbeta historiskt källmaterial oberoende av bostadsort och förkunskapsnivå.

Projektet har tagit fram metoder och fungerande tekniska lösningar för storskalig fängst, lagring, kvalitetssäkring och distribution av digitaliserade arkivhandlingar. Projektets resultat innebär att användare oberoende av bostadsort via direktaccess kan ta del av det digitaliserade arkivmaterial som arkivverket förfogar över. Projektets mål är därmed uppfyllt.

Den information som tillgängliggörs via den av projektet utvecklade Internetportalen Digitala forskarsalen ökar ständigt och uppgår idag till över 2,4 miljoner digitala arkivdokument och över 3 miljoner registerposter. Informationen kan nås dygnet runt oberoende av bostadsort av alla som har en dator ansluten till Internet och tecknat abonnemang på tjänsten.

Internetbokhandeln har utvecklats som en del av projektet. Såväl gränssnittet mot kunderna och de interna administrativa funktionerna har förbättrats. Antalet representerade institutioner/förlag har ökat till 105 stycken och antalet produkter har

ökats till 2000 stycken. Genom förda åtgärder har bidragit till att öka Internetbokhandelns intäkter med +73 % under projektperioden.

Projektet har utvecklat en e-handelsapplikation som gör det möjligt för kunderna att dygnet runt på Internetportalen beställa SVAR:s fysiska produkter som böcker, publikationer, cd-skivor och mikrokort.

Fordonsarkivet i Ramsele har genom projektet tillförts ca 15 miljoner digitala bilder av Vägverkets Bilregister 1972-1994 som har arkivlagts på mikrofilm hos Riksarkivet. SVAR har fått i uppdrag att administrera återsök i arkivet avseende dokument som finns på mikrofilmerna. Jämfört med att använda mikrofilm så kommer de digitala bilderna att effektivisera återsöken.

Parallellt med att projektet utvecklat och etablerat en digital produktionsapparat har ca 17,2 miljoner bilder producerats varav en del avser produktion för andra institutioner. Riksarkivets avdelning MKC i Fränsta har under perioden 2003-2004 levererat ca 12,8 miljoner digitala bilder vilket gör att SVAR idag förfogar över drygt 30 miljoner digitala bilder.

3.3 Målgrupp

Målgrupper är institutioner och företag inom kulturarvssektorn samt IK- tekniskt företagande, den privata offentliga utbildningssektorn, studenter, forskningen inom området, politiker, professionella inom kulturarvssektorn, släkt- och hembygdsforskare samt skol- och folkbibliotek.

Under projektet har följande institutioner anlitat SVAR för att producera digitala bilder av arkivinformer; Brandförsäkringsverket, Judiska församlingen, Kungliga Vetenskapsakademien, Riksdagens arkiv, Styrelsen för psykologiskt försvar, Sävar folkbibliotek, Umeå Universitet, Vilhelmina folkbibliotek och Örebro Universitet.

För Vilhelmina folkbibliotek har det samiska pressklipparkivet skannats och distribueras via Digitala forskarsalen till användare med speciell behörighet t ex Centrum för Samisk forskning vid Umeå Universitet.

Sedan Digitala forskarsalen lanserades som en betaltjänst den 1 januari 2003 har totalt 1 335 årsabonnemang tecknats. Mellan 2003 och 2004 ökade antalet abonnenter med 63 %.

Speciella campusabonnemang har tecknats av Universiteten i Umeå, Uppsala och Örebro som ger samtliga användare (ca 50 000 användare) som är anslutna till universitetens nätverk tillgång till Digitala forskarsalen.

Digitala forskarsalen finns tillgänglig i arkivverkets forskarsalar och för samtliga ca 600 anställda runt om i landet som är anslutna till arkivnätet.

Under projektet har nära 7 000 kunder registrerat användarkonto för att beställa SVAR:s produkter via e-handelsapplikationen.

SVAR har idag avtal med över 500 bibliotek runt om i landet om tillgängliggörande av de mikrofilmade arkiven. Med den nya teknik som skapats av projektet är det möjligt att utveckla avtalen och knyta biblioteken ännu närmare vår organisation. Projektets resultat har presenterats för KULDA som samordnar anskaffningen av nättjänster till folk- och skolbiblioteken i hela landet. Intresset var stort och KULDA vill inleda ett samarbete för att utveckla användningen av den mikrofilmade och digitaliserade arkivinformatonen ute på folk- och skolbiblioteken.

3.4 Verksamhetsbeskrivning

Arbetet har bedrivits inom tre områden produktion, marknadsföring och distribution. Dessa har delats upp på fem delprojekt – Infrastruktur – Fångst – Tjänste – ABM-bokhandel – Bibliotek.

3.4.1 Produktion

Upprättande av en laborativ produktionsmiljö för utprovning av digitala tekniker och metoder för storskalig fångst, återsökning, kvalitetssäkring, lagring och distribution av dokument och arkivhandlingar. Överföring av befintligt analogt lager av mikrokort till digitala bilder.

Projektet har tagit fram metoder, rutiner, kvalitetskrav och utrustning till en fullt fungerande produktions- och distributionskedja som är skalbar och anpassningsbar för att möta olika förändringskrav t ex ändrat regelverk och nyvinningar i teknik.

Produktion

Produktionsprocessen följer Riksarkivets ”Digitala kedja” och är kopplad till NAD/Arkis2 den Nationella arkivdatabasen. Systemet bygger på standard i Riksarkivet med kvalitetskontroll och säkerhet.

Objektet är arkivinformaton som främst finns på lösblad, bokform, kortregister, pressurklipp, foton samt 16, 35 och 105 mm mikrofilm och även information i digital form i mindre skala exempelvis video och ljud. Huvudspåret har av effektivitetssynpunkt koncentrerats till 16 o 35 mm rullfilmsskanning.

Systemet har idag dimensionerats maskinellt för en produktionskapacitet av ca 31 000 bilder/dygn. Under projektet har olika typer av mtrl skannats ca 17,2 miljoner bilder vilket ger ett snitt på ca: 23 000 bilder/dygn.

Systemet omfattar även ett styrsystem för planering och resultatrapportering av personal och informationshantering. Systemet spänner över ett stort område men kan sägas i olika delar klara allt från att intresse finns hos kund/beställare till att leverans och efterkalkyl kan ske.

I bilaga 1 redovisas en sammanställning över vad som skannats inom projektet.

Lagring

I den etablerade produktionsprocessen skapas två digitala bilder av samma förlaga. Dels en högupplöst bild som långtidslagras och dels en komprimerad bild som används för distribution.

De högupplösta digitala bilder som produceras av projektet har temporärt lagrats på hårddiskar. Parallellt med projektet har Riksarkivet byggt upp ett bevarandenätverk och en teknisk HSM-lösning för arkivering av stora informationsmängder. Anpassningar har gjorts så att digitala arkivbilder som skapas i SVAR:s produktionsprocess och som ska långtidsförvaras kan levereras direkt in till det nationella bevarandenätet hos Riksarkivet.

De digitala bilder som används för påsikt komprimeras med DjVu som är en teknik som möjliggör distribution av högupplösta digitala bilder över Internet. Fördelarna med DjVu är att bilderna komprimeras ca 100-200 gånger utan kvalitetsförsämring. DjVu ger mindre filer som minskar överföringstiden till användaren. För att titta på bilderna behöver användaren en tilläggsprogram som är gratis. Med programvaran kan användaren exempelvis förflytta sig fritt i den digitala bilden och förstora/förminska för ökad läsbarhet.

Idag lagras ca 30 miljoner visningsbilder i Riksarkivet SVAR:s bildlager som är kopplat till distributionen över Internet.

Distribution / Digitala forskarsalen

En webbplattform Winder har anskaffats för att effektivisera utveckling och underhåll av hemsidan www.svar.ra.se för att möjliggöra distribution av digitaliserad arkivinformation på olika mediatyper.

Projektet har överfört samtliga SVAR:s webbtjänster (Fordonsarkivet, Internetbokhandeln, Digitala forskarsalen och SVAR:s hemsida) till samma tekniska plattform Winder. Därmed har samtliga SVAR:s tjänster fått en gemensam inloggning, e-handelslösning och betalssystem, vilket innebär stora fördelar både för kunderna och för SVAR:s kundtjänst.

En viktig strävan har varit att integrera den distributionslösning som utvecklats med arkivverkets centrala system och databaser t ex NAD/Arkis2 den Nationella arkivdatabasen. Det har inneburit att när en användare söker arkivinformation på www.svar.ra.se sker samtidigt en sökning i alla arkiv som förvaras centralt hos Riksarkivet eller regionalt hos Landsarkiven och som registrerats i den Nationella arkivdatabasen. Användaren får veta var den sökta originalhandlingen förvaras och om mikrokort och/eller digitala bilder av informationen finns att tillgå hos SVAR.

Andra fördelar med att ansluta till arkivverkets centrala system och standards är att oberoende av var de digitala bilderna produceras är dessa tillgängliga via www.svar.ra.se. Som exempel kan nämnas Folkbokföringsprojektet i Fränsta som också anslutit till arkivverkets standarder och därmed blir de digitala bilder som produceras av MKC i Fränsta med automatik tillgängliga för SVAR:s kunder.

Under projekttiden har ca 600 testkunder kunnat följa utvecklingen och ge värdefulla synpunkter. Pedagogiska hjälpmedel som underlättar användningen av arkivinformationen har tagits fram och utvärderats i en 20 p uppsatts vid Mittuniversitetet i Sundsvall.

Säkerhetslösningar

En utökad digital distribution av arkivinformation och kravet på 24-timmars tillgänglighet ökar beroendet av olika tekniska lösningar. För att garantera användarna en säker och problemfri drift 24 timmar per dygn alla årets dagar har säkerhetsfrågorna ägnats speciell uppmärksamhet under projekttiden.

SVAR:s lokaler för IT-drift har utökats, klimatanpassats och reservkraft har installerats för att klara strömavbrott utan driftstörningar. Skalskyddet har förstärkts för att obehöriga inte ska kunna tillträda lokalerna.

I säkerhetsarbetet inryms även utveckling av lösningar hindrar obehörig åtkomst via nätet till den tekniska miljön för distribution. Dessutom att garantera att behöriga användare endast får tillgång till det material som han/hon är behörig till. En viktig byggsten i detta arbete har varit Winder-plattformen.

Webbfunktioner som utvecklats och utvärderats

- Registreringsfunktion

SVAR har tidigare framställt registreringsprogram som använts för olika registreringsarbeten runt om i landet. Det har ofta inneburit mycket arbete eftersom man vid varje ändring i programmet måste skicka ut och installera nya registreringsprogram hos registrerarna/registreringsenheterna.

Projektet har därför utvecklat en modul för on-line registrering via webben. Fördelen är att när en förbättring av registreringsprogrammet erfordras kan det enkelt göras genom uppdatering av några webbsidor och därmed har alla användare tillgång till detta direkt. Det går även snabbt att utveckla och driftsätta nya moduler för olika registreringsändamål.

Först utvecklades en registreringsmodul för födelse och dop, lysning och vigsel, död och begravning, in- och utflyttning. Funktionen har sedan utvärderats av registrerare runt om i Sverige. Totalt registrerades 39 186 poster via webben under perioden 2003-2004. Allt eftersom materialet blir kontrolläst blir det sökbart på webben.

Även en registreringsmodul för att registrera böckerna Grill skapades. I denna modul kunde man även direkt titta på den skannade bilden.

För närvarande registreras mantalslängder via en modul där man ser den digitala bilden samtidigt som man registrerar in församlings- och häradsnamn. Arbetet påbörjades som test under andra halvåret 2004 och nu finns en funktion i Ramsele där detta arbete pågår.

Det är numera möjligt att på distans utföra förädlingsarbete som registrering och indexerung av data som lagras i SVAR:s databaser.

- **Rösta-funktion**

För att ge användarna av Digitala forskarsalen möjlighet att påverka vilket material som skannas infördes i slutet av 2003 en funktion som kom att kallas för Rösta. Användarna kan därmed rösta på de volymer som man önskar skannade. När volymen är skannad får man en e-post tillbaka som berättar att volymen nu finns tillgänglig digitalt. Från början fick endast abonnenter rösta, men detta ändrades sedan så att alla som är kund hos SVAR kan rösta på volymerna. Fram till årsskiftet 2004/2005 hade man röstat på ungefär 2 000 volymer varav ca 15 % hittills har skannats. Funktionen har gjort att vi har fått material skannat på ett antal församlingar runt om i landet.

- **Nyhetsbrev**

I Digitala forskarsalen byggdes en funktion för att skicka information via e-post till användare som hade registrerat sig för e-nyheter. 336 personer har registrerat sig under perioden 2002-2004. Omkring 15 nyhetsbrev skickades ut med information om nytt material som tillkommit. Kunderna visar ett fortsatt stort intresse och fortsätter att registrera sig för detta nyhetsbrev.

- **Enkäter**

Efter driftsättning av Digitala forskarsalen gjordes försök med en enkätfråga varje vecka. Inledningsvis inkom 50-70 svar per vecka. Vi hade även en större enkät för testgruppen där vi fick omkring 250 svar på ett 10-tal frågor.

- **Rättnings-funktion**

Vid de flesta databaserna kan man direkt via webben rapportera in eventuella felaktigheter på aktuell post. Detta är ett effektivt sätt för den som är ansvarig för registret att få in rättelser från användarna vilket bidrar till att höja kvalitén på informationen.

- **Funktion för cd-registrering**

Tidigare har vi inte haft uppgift om vilka som köper och använder SVAR:s cd-produkter. Därför har en funktion utvecklats som gör det möjligt för kunden att i Digitala forskarsalen registrera sig som användare av en viss produkt. Därmed kan kunden få information om produkten vid behov. Nio olika cd-produkter kan idag registreras och 163 registreringar hade gjorts till projektets utgång.

3.4.2 *Marknadsföring*

En omfattande informationsinsats riktad mot bibliotekspersonal. Biblioteken är SVAR:s kontaktnät ute i landet, dit forskarna vänder sig för beställning av arkivinformation.

Arbetet har bedrivits som ett delprojekt och har omfattat tidsperioden augusti 2002 – december 2004. Delprojektledare har varit Sune Persson, som arbetat med projektuppgifterna på deltid, 15-30 % vilket även involverat SVAR:s marknadsavdelning och flera av projektets medarbetare.

Betydande insatser har under projektet genomförts för att marknadsföra verksamheten gentemot biblioteken och övriga intressenter. Det handlar bland annat om marknadsföring och omfattande utbildningsinsatser, utveckling av webbtjänst för att snabbt och billigt kunna sprida information och marknadsföra arkiven, samt marknadsföring/försäljning av skanningsresurserna.

SVAR har idag avtal med över 500 bibliotek runt om i landet om tillgängliggörande av de mikrofilmade arkiven. Med den nya teknik som skapats av projektet ges möjlighet att knyta biblioteken ännu närmare vår organisation, då främst länsbiblioteken, kommunbiblioteken universitets och skolbiblioteken. Målet är att SVAR, Riksarkivet och biblioteken ska bli synonymt i folkmun. Som exempel ska en kund oavsett bostadsort anse det logiskt att besöka ett bibliotek för att få information om och hjälp att använda de digitala eller mikrofilmade arkiven.

I landets alla kommuner med kommunbibliotek, stadsbibliotek och kommundelsbibliotek har SVAR inlett en kursverksamhet för utvalda bibliotekarier (kontaktpersonerna) i ämnena släkt- och lokalhistorisk forskning. En speciell kursplan med tillhörande kursmaterial har utvecklats för detta ändamål. Kursverksamheten bedrivs i samverkan med projektet "Ett historienät Sverige" (Y3041-606-00) som marknadsför sina projektresultat databaser och cd-rom skivor. Under projekttiden har hittills ca 100 bibliotekarier utbildats vid SVARs Forskarcentrum i Ramsele. Målsättningen är att det ska finnas en arkivkunnig person i alla delar av vårt land, som kan besvara och hjälpa allmänheten i frågor rörande SVARs verksamhet och de produkter som erbjuds t.ex. köp, lån, abonnemang, utbildningar och kanske även kunna hålla mindre kurser och seminarier i arkivfrågor. Denna person (bibliotekarien) blir därigenom ambassadör för SVAR ute landet, med SVAR:s nya webbtjänst som tänkt stöd i sitt arbete.

En målsättning är också att med denna aktivitet bygga upp en förtroendeingivande relation med biblioteken så att utformningen av bibliotekets egen forskaravdelning kan profileras av SVAR och inte av andra konkurrerande verksamheter.

SVARs nyutvecklade webbtjänst är på god väg att bli ett rikstäckande effektivt och billigt instrument för informationsspridning ut i vårt land. Information i form av arkivnyheter, kursverksamhet, nya produkter, information om påminnelser om köp av de kyrkböcker som årligen frisläpps då den aktuella sekretessgränsen 70 år passerats, hur långt digitaliseringen har kommit i landet och vad som finns tillgänglig för direktåtkomst på SVAR:s hemsida. Tex folkbokföringsuppgifterna 1895-1991 som skannas av enheten MKC i Fränsta eller vår egen pågående digitalisering av

landets alla Mantalslängder för perioden 1642-1820. Detta blir ett salutorg för SVAR:s hela verksamhet.

Det blir även ett efterlängtat verktyg för bibliotekarien, med de digitala och analoga hjälpmedlen. Vid annonsering, utskick, publikationer, snart sagt i vart dokument SVAR producerar understryks SVAR:s hemsida och bibliotekens roll. För SVAR:s säljorganisation kommer denna länk ut i landet att bli en ovärderlig tillgång, här nås rätt person snabbt och enkelt.

Genom projektet har plattformen utvecklats och genomförandet av de framtagna planerna kan fortsätta. Steg ett är redan klart, ett interaktivt verktyg för nybörjaren i kyrkoboksforskningen. Flera av de andra stegen finns teoretiskt klara.

Den resultatspridning, marknadsföring, försäljning samt utåtriktade aktiviteter som genomförts under projektet framgår av bilaga 2.

3.4.3 Distribution/ABM-bokhandel

Utökande av förlagsverksamheten till att omfatta publikationer från hela kulturarvssektorn samt upprättande av en internetburen ABM-bokhandel.

SVAR har sedan 1992 sålt merparten av Riksarkivets publikationer och sedan april 1997 finns bokförteckningen utlagd på SVAR:s hemsida på nätet. Tekniken kring Internet utvecklas ständigt vilket har medfört att SVAR:s Internetbokhandel var i behov av förbättringar.

Arbetet har inriktats på att skapa en attraktiv, lättöverskådlig och titelmässigt utökad Internetbokhandel inom ABM-sektorn, dessutom på att utveckla administrativa funktioner som underlättar den interna administrationen av bokhandeln.

Arbetet har bedrivits som ett delprojekt under tidsperioden augusti 2002 – december 2004. Delprojektledare har varit Margareta Bovin, som arbetat med projektuppgifterna på deltid, 15-30 %.

Utökning av förlagsverksamheten

Under projektet har Internetbokhandeln utökats med ca 1 500 titlar och omfattar nu drygt 2 000 titlar.

Antalet representerade institutioner/förlag har ökats till 105 stycken.

Intäkterna har under projektet ökats med +73 % till 1 235 tkr (714 tkr).

Samarbete med Vetenskapsrådet

Bokhandeln har förutom inriktningen mot kultursektorn också bedrivit viss verksamhet inom Vetenskapsrådet. Sedan 1999 har SVAR-bokhandeln lagerhållit, fakturerat och distribuerat merparten av deras publikationer. Under perioden 2004 har 10489 stycken bokpaket distribuerats. Många lärdomar och erfarenheter har hämtats från samarbetet med Vetenskapsrådet och kommit till nytta inom

Internetbokhandeln. Som exempel kan nämnas faktorer att ta hänsyn till vid olika avtalspunkter: kostnadsberäkningar beträffande personal, lagerlokal, olika typer av emballage.

Eftersom vi redovisar portoutläggen för Vetenskapsrådet har vi blivit påtagligt medvetna om postens avgifter. Exempelvis debiterar posten 40:- (Tillägg för boxadress) per försändelse om det på ett större brev eller paket inte finns en leveransadress angiven. Likaså debiterar posten utöver det gängse portot en avgift på drygt 15:- för skrymmande försändelse. Skrymmande anses en försändelse vara om den exempelvis är tjockare än 3 cm. En väl förpackad bok kan lätt bli betraktad som skrymmande och då kan det rent av vara billigare att låta försändelsen gå som paket istället för brev.

Övrig samverkan

Under projektperioden har en del skrifter som saluförts genom Internetbokhandeln också tryckts i SVAR:s tryckeri - exempel är titlarna:

- I allmänhetens tjänst
- Det svenska föreningslivet och dess arkiv
- Förteckning över pappers- och glasbruk i Sverige
- In- och Utskrivningsbok för Folkskolan i Vängel i Fjällsjö skoldistrikt 1921-1959

Flera cd-produkter som utvecklats och producerats i de närstående EU-projekten inom SVAR säljs också genom Internetbokhandeln.

Internetbokhandelns tekniska lösningar

Projektet har vidareutvecklat Internetbokhandelns tekniska lösningar såväl i gränssnitt mot användarna som de administrativa funktionerna. Det har varit ett tätt samarbete med projektets utvecklingsresurser, som i sin tur har arbetat med vidareutveckling av presentations- och beställningsrutiner, teknikutveckling och design. Följande förbättringar har gjorts för att underlätta både för personalen som arbetar med och för kunderna som besöker webbsidorna:

- Den alfabetiska sorteringen vid listning av olika produkter har korrigerats på olika punkter – exempelvis har hänsyn tagits beträffande bestämd och obestämd artikel, som vid alfabetisering av titlar i bibliotekssammanhang utelämnas.
- Möjligheten att få ut en lista på alla böcker i bokhandeln. För att listan inte ska bli för tung att ladda, ligger alla sockenkataloger i en särskild svit. Möjlighet att välja sortering finns, vilket underlättar bland annat för personalen som ibland endast får uppgift på artikelnummer på en bok som ska plockas fram för försäljning. Det är viktigt med pappersutskriften på listor som kan vara till hjälp vid eventuella nätstopp.
- Att kunna flytta en publikation från en kategori till en annan har förenklats. Tidigare var det en uppgift enbart för systemvetarna inom IKT.
- En knapp på bokhandelns startsida med texten Libris – det nationella biblioteksdatasystemet för direkt till Libris sida för utökade sökning.

- Inloggningsfunktionen är förbättrad – nu slipper kunden fylla i alla sina adressuppgifter för varje beställning.
- Ett fält har lagts till i dataprogrammet som talar om vilken språkkategori publikationen hör till. Vid en alfabetisk listning visas antingen en svensk (vilket är det vanligaste) eller en utländsk flagga. Det finns också möjlighet att via en dropplist med olika språk (för närvarande 5 språkgrupper – svenska, finska, engelska, franska, ryska) söka böcker och exempelvis få en lista med enbart engelskspråkiga böcker.
- Möjlighet har skapats för dubbelklassificering d.v.s. att kunna lägga in en boktitel under fler än en kategori.
- Alla tidigare institutionsförkortningarna har ersatts med de riktiga namnen.
- Förlagsnamn har angivits på varje titel.
- Alla sockenkataloger har fått sin länstillhörighet angiven.
- Texterna om böckerna har gjorts utförligare.
- Hemsidorna har korrekturlästs.
- Bokhandelns fysiska när- och centrallager har utvidgats med ca 50 kvadratmeter vilket även medfört vissa lageromflyttningar.
- Ergonomin har beaktats – exempelvis har en bandningsmaskin inköpts för att undvika personalens snedbelastning vid paketering.
- Fler boktitlar inom kulturarvssektorn har samlats in. Antalet produkter inom bokhandeln är nu drygt 2000, vilket är en ökning med ca 1500.
- Omförhandling av somliga kommissionsavtal – exempelvis Personhistoriska Samfundets, Mitthögskolans, Riksarkivets.

Marknadsföring och resultatspridning

Nätverksbyggande och marknadsföring där delprojektledaren deltagit i konferenser, seminarier och mässor inom kulturarvssektorn:

- Brevkontakter har tagits med alla läns museer, varav somliga följdes av telefonsamtal. Resultatet hittills har blivit 91 stycken boktitlar i kommissionsförsäljning.
- IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions)-konferensen i Glasgow 22/8 2002. Föredrag om SVARs roll i det lokalthistoriska sammanhanget.
- Släktforskarnas årsstämma i Borlänge augusti 2002 (bokbord).
- Arkiv för alla – konferens i Uppsala den 14/10 2002 om hembygdsforskarens behov och arkivens möjligheter.
- Frans Bergvall – seminarium i SVAR-huset juni 2003 (bokbord).
- Släktforskarnas årsstämma i Ronneby augusti 2003.
- Seminarium Service, framgång, attityder, möjligheter ... två eftermiddagar med Stig Wiklund i Sollefteå december 2003 och januari 2004.
- ABM-seminarium om upphovsrätt i Härnösand. Nyttigt med tanke på att bokhandeln skannar bokomslag.
- ABM-seminarium om släktforskning i SVAR-huset 20/4 2004 (bokbord).
- Släktforskarnas årsstämma i Östersund augusti 2004 (bokbord).

- De svenska historiedagarna i Sundsvall september 2004 (bokbord).
- Arkivens dag 13/11 2004 (bokbord).

Vid flertalet av ovanstående uppräknade mäss- och seminariebesök har bokhandeln haft bokbord där ca 150 olika produkter visats och sålts.

Genom SVARs nyhetsbrev, som utkommer två gånger per år och når både prenumeranter och avtalskunder (sammantaget ca 1500 stycken), har Internetbokhandeln och axplock ur innehållet presenterats.

Marknadsföring av Internetbokhandeln har bland annat skett i nära samarbete med delprojektet Bibliotekskampanj. Fem olika släktforskningskurser för bibliotekarier har under år 2004 hållits i SVAR-huset. Vid dessa tillfällen har Internetbokhandelns funktion och utbud visats. Varje kursdeltagare har som gåva fått flera publikationer ur bokhandeln samt en värdecheck som vid ett köptillfälle berättigar till 30 % rabatt.

Under våren 2004 gjordes ett mot biblioteken och Pro Memoria-medlemmarna riktat erbjudande om att få köpa Riksarkivets bestandsöversikter till ett rabatterat pris. 67 kunder nappade på erbjudandet. Utan rabattererbjudandet hade vi troligen ej haft dessa köpare. Förslag på nya bokpaketerbjudanden ur Riksarkivets utgivningar har lämnats till riksarkivarien som också sanktionerat aktiviteten.

En kostnadsundersökning beträffande marknadsföring via insticksblad i arkiv- och historietidskrifter har gjorts under hösten 2004. Följande fem olika tidskrifter tillfrågades: Tema Arkiv, Historisk tidskrift, Arkiv, samhälle och forskning, Personhistorisk tidskrift och Scandia. Kostnaden låg i intervallet 5 000 – 10 000 kronor per tidskrift.

4. Indikatorer

4.1 Nya/skapade arbetstillfällen

Indikatorer 1 - Förväntat resultat och utfall

	Förväntat			Utfall		
	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor
Nya/Skapade arbetstillfällen	11	7	4	11	8	3

Resultat på kort sikt:

Namn	Typ	Omfattning	Kön	Ort
Marcus Carlström	Tidsb	100 %	Man	Ramsele
Maud Hedin (Hansson)	Tv	100 %	Kvinna	”
Åsa Hellström	Tidsb	100 %	Kvinna	”
Mikael Malmström	Tv	100 %	Man	”
Magnus Henriksson	Tidsb	100 %	Man	Junsele
Helene Holmberg	Tv	100 %	Kvinna	”
Bengt Nilsson	Tv	100 %	Man	”
Joakim Sandström	Tidsb	100 %	Man	”
Magnus Stenklyft	Tidsb	100 %	Man	”
Jan-Bertil Johansson	Tv	100 %	Man	Näsåker
Ralf Persson	Tv	100 %	Man	”

Resultat på lång sikt:

Projektet har gjort det möjligt för SVAR att utveckla verksamheten till att också omfatta digital distribution av arkivmaterial. För att vidareutveckla den digitala verksamheten kommer ny kompetens att krävas vilket delvis måste täckas genom nyrekryteringar. Då verksamheten i huvudsak är avgiftsfinansierad kommer vår förmåga att skapa intäkter att vara avgörande för hur många arbetstillfällen som kan skapas på sikt.

4.2 Bevarade arbetstillfällen

Indikatorer 1 - Förväntat resultat och utfall

	Förväntat			Utfall		
	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor
Bevarade arbetstillfällen	20	5	15	20	5	15

Resultat på kort sikt:

Namn	Typ	Omfattning	Kön	Ort
Barbro Berg	Tv	100 %	Kvinna	Ramsele
Margareta Bovin	Tv	100 %	Kvinna	”
Lena Gårding-Hansson	Tv	100 %	Kvinna	”
Sune Högberg	Tv	100 %	Man	”
Yvonne Karlsson	Tv	100 %	Kvinna	”

Birgit Löfgren	Tv	100 %	Kvinna	”
Maria Mähler	Tv	100 %	Kvinna	”
Camilla Persson	Tv	100 %	Kvinna	”
Lisbet Sjödin	Tv	100 %	Kvinna	”
Lars Starlander	Tv	100 %	Man	”
Iris Ånger	Tv	100 %	Kvinna	”
Helena Johansson	Tv	100 %	Kvinna	Junsele
Magnus Johansson	Tv	100 %	Man	”
Jonas Moström	Tv	100 %	Man	”
Marianne Nilsson	Tv	100 %	Kvinna	”
Ingrid Rahkonen	Tv	100 %	Kvinna	”
Inga-Britt Edström	Tv	100 %	Kvinna	Näsåker
Lena Eriksson	Tv	100 %	Kvinna	”
Elisabeth Mähler	Tv	100 %	Kvinna	”
Joackim Rödin	Tv	100 %	Man	”

Resultat på lång sikt:

Skanning av arkivinformation förväntas öka de kommande åren och av det också efterfrågan på digitaliserad arkivinformation. Tillskottet av mikrofilmad arkivinformation förväntas i huvudsak avse tidigare producerat material som passerar sekretessgränsen 70-år. På sikt kommer allt större andel av personalen att arbeta med produktion eller distribution av digitaliserad arkivinformation. Därav följer ett behov av kompetensväxling som bedöms kunna lösas genom att 20 % av personalen uppnår pensionsålder under kommande 3-årsperiod.

4.3 Antal företag som bildats

Indikatorer 1 - Förväntat resultat och utfall

	Förväntat	Utfall
Nya företag	1	1

Kort sikt:

Företag	Bransch
L-Å Stenmarks El	Elinstallationer

Resultat på lång sikt:

En åtgärd som kan få positiva effekter på antal nyskapade eller bevarade företag är om SVAR i större omfattning är idag kan lägga ut arbetsuppgifter på det lokala näringslivet. SVAR skulle då kunna frigöra personalresurser som istället kan fokuseras på kärnverksamheten.

4.4 Projektets påverkan på övriga angivna indikatorer

Inga övriga indikatorer är angivna för projektet.

5. Projektets påverkan på de horisontella kriterierna

5.1 Miljöfrämjande insatser

Projektet bidrar till en miljöförbättring genom att utveckla informationsspridning via Internet och andra digitala medier. Projektets resultat gör det möjligt att använda informationen utan fysiska transporter och därmed minskar belastningen på miljön. Övergång från mikrofilmning till skanning minskar användningen av kemikalier.

5.2 Jämställdhetsaspekter

Projektet har varit neutralt i avseende på jämställdhetsinsatser. Det gäller såväl projektets deltagare som projektets målgrupp användarna av den digitaliserade arkivinformatonen.

5.3 Internationalisering

Projektet har inte haft som primär uppgift att arbeta med internationalisering men flera internationella kontakter har tagits under projektet:

- I maj 2002 deltog en projektmedlem i sessioner kring åtkomst och lagring av digital information vid "Données Lisibles par Machine" DLM-forum i Barcelona.
- I samband med att Västernorrlands län i juni 2002 får besök av Guy Crauser, Generaldirektör DG Regio följer SVAR:s direktör med på en rundresa i länet och får tillfälle att presentera EU-projektet,
- Projektledningsgruppen samt några av projektmedarbetarna genomförde en studieresa till Skottland 18-23 augusti 2002. Studieresan innefattade besök och informationsutbyte på National Archives of Scotland och SCAN-projektet i Edinburgh, företaget Mason Land Survey Ltd i Dunfermline samt besök på IFLA-konferensen, den internationella biblioteksmässan i Glasgow.
- Vid den internationella bibliotekskonferensen IFLA i Glasgow höll delprojektledare Margareta Bovin ett föredrag med rubriken *Serving Genealogy and Local History Researchers – experiences in the analogical past and peek into the digital future*. Föredraget ingick i seminarieavsnittet *Building on the Past, Investing in the Future* och hennes föredrag publicerades även på IFLA:s hemsidor,
- Kontakter och kunskapsutbyte rörande skanning av mikrofilm har skett med Riksarkiven i Danmark, Estland, Norge och Litauen. Representanter från Danmark, Estland och Litauen har också besökt SVAR och på plats studerat projektet.

5.4 IT-projekt

Projektets har haft IT-utveckling som ett huvudsyfte och därför hänvisas på denna punkt till övriga rubriker i rapporten.

6. Projektets övriga resultat och erfarenheter

Distribution av kyrkböcker på Internet

Projektet har fått erfara att distribution av digitala bilder av kyrkböcker via Internet begränsas av Personuppgiftslagen (PUL). Lagen hindrar att uppgifter om levande personer visas på Internet utan personens medgivande. I praktiken betyder det en 100-års gräns för digital distribution av kyrkböcker över Internet. Trots att sekretess för folkbokföringsuppgifter normalt endast gäller i 70 år.

Efterfrågan är mycket stor på de folkbokföringsuppgifter som förvaras hos arkivmyndigheterna. Att en digitalisering av information som syftar till effektivare ärendehantering och ökad tillgänglighet för en bred grupp användare ska hindras av gällande lagstiftning har uppmärksammats av Riksarkivet i en skrivelse till regeringen. Efter beslut av regeringen tillsattes en särskild utredare för att undersöka arkivmyndigheternas behandling av folkbokföringsuppgifter. I oktober 2004 lämnade utredningen sitt betänkande FOLKBOKFÖRINGSUPPGIFTER HOS ARKIVMYNDIGHETERNA Integritet – Effektivitet – Tillgänglighet (SOU 2004:106).

Utredningen föreslår en lagreglering av behandlingen av folkbokföringsuppgifter hos de statliga arkivmyndigheterna. Den nya lagen föreslås träda ikraft den 1 januari 2006. För att arkivmyndigheterna skall kunna bedriva sin verksamhet med folkbokföringsuppgifter effektivt och med ett rationellt datorstöd föreslår utredningen teknikneutrala bestämmelser. Då sekretess för folkbokföringsuppgifter gäller i högst sjuttio år föreslås att enskilda får ha direktåtkomst till de folkbokföringsuppgifter som förvaras hos arkivmyndigheterna om uppgifterna är äldre än sjuttio år. Utredningen föreslår också att personuppgiftsansvarig arkivmyndighet skall få ta ut en avgift för att lämna ut folkbokföringsuppgifter på medium för automatiserad behandling. Det är i första hand utlämnande via Internet, eller utlämnande på t.ex. cd-skiva eller via e-post, som kan bli föremål för avgift.

För SVAR skulle den nya lagen innebära att stora mängder mycket efterfrågat kyrkoboksmaterial som redan har digitaliserats kan tillgängliggöras på Internet den 1 januari 2006.

Anmälan mot projektet från Genline AB

Företaget Genline AB framförde i skrivelse den 27 juni 2002 till Förvaltningsmyndigheten för Mål 1 Södra Skogslänsregionen, Länsstyrelsen i Jämtlands län, krav på att det beslut om stöd som Strukturfondsdelegationen beviljat projektet skulle inhiberas med omedelbar verkan. Som skäl angavs att verksamheten i projektet vare sig följer ansökan eller beslut, dels att Riksarkivet eller andra offentliga institutioner inte kan ägna sig åt samma verksamhet som Genline gör eftersom det strider mot konkurrensneutraliteten. Genline anförde även att Riksarkivet genom SVAR har för avsikt att med stödpengar eller andra bidrag genomföra uppbyggnad av en liknande tjänst innehållande samma information.

Dagen efter Genline AB:s skrivelse den 28 juni 2002 stoppade Förvaltningsmyndigheten utbetalningarna till projektet. Beredningssekretariatet för Mål 1 Södra Skogslänsregionen vid Länsstyrelsen i Västernorrlands län fick samtidigt i uppdrag att undersöka och fastställa om Genlines påståenden var sant. Sekretariatets utredning blev klar den 15 september 2002 (Dnr Z110-857-02) och slog fast att det inte finns någon grund för Genline AB:s påstående.

Anmälan från Genline AB innebar kraftiga störningar i projektets verksamhet under den aktuella tidsperioden. Projektledningen fick ägna huvuddelen av sin tid åt att bemöta de påståenden som anfördes av Genline AB.

7. Resultatspridning samt skyltning

Pressinformation har skickats ut till ett stort antal tidningar och enskilda journalister i vid ett antal tillfällen. Projektet har uppmärksamats i media bland annat när beslutsgruppen för Mål 1 Södra skogslänsregionen beviljade projektet stöd. När den Digitala forskarsalen på nätet lanserades. Då den nya datahallen i Junsele invigdes av Riksarkivets styrelseordförande Åke Pettersson. När SVAR deltog i IFLA-konferensen i Glasgow.

Projektet har deltagit vid de årliga släktforskarstämorna, 2002 i Borlänge, 2003 i Ronneby och 2004 i Östersund. Digitala forskarsalen har också presenterats vid Släktforskarförbundets förtroendemannakonferens i Skellefteå 2003 och vid en Bibliotekskonferens i Falun 2004. Därtill har olika släktforskarföreningar främst i Västernorrlands län fått specialvisningar av Digitala forskarsalen.

I samband med det årliga arrangemanget Arkivens dag har projektets resultat förevisats, 2002 i Sollefteå, 2003 i Näsåker och 2004 i Ramsele.

Projektet presenterade Digitala forskarsalen på Jubileumskonferensen "Det förflutna i framtiden – arkiven i forskningens tjänst" som Forskningsarkivet i Umeå anordnade i samband med sitt 20-års jubileum, november 2003.

Projektet deltog med en monter på EU Mål 1 mässan i Sundsvall, februari 2004.

I samband med de Släktforskningskurser för bibliotekarier som genomförts under 2004 vid Forskarcentrum i Ramsele har Digitala forskarsalen och Internetbokhandeln förevisats.

Under utvecklingen av Digitala forskarsalen har över 600 testkunder beretts möjlighet att testa och utvärdera Digitala forskarsalen.

SVAR:s mikrokortskunder har i samband med beställningar i december 2003 och 2004 erhållit erbjudande om abonnemang på Digitala forskarsalen.

Under december 2004 har Digitala forskarsalen www.svar.ra.se exponerats i 1,5 miljoner e-postbrev till användare av ett flertal internetsidor som ingår i ett annons-samarbetet, FL-Net AB.

Projektet har slutligen genomfört mini-seminarium i Ramsele, Näsåker och Stockholm i syfte att sprida kunskapen förvärvade i projektet samt dess resultat till anställda i Riksarkivet och SVAR.

Kontor och arbetsplatser för projektets personal har skyltats med EU-dekaler. Digitala forskarsalen och Internetbokhandeln har försetts med EU-flagga och hänvisning till Regionala utvecklingsfonden.

Ytterligare resultatspridning framgår av bilaga 2.

8. Koppling till andra projekt

IKT-infrastruktursatsning vid SVAR:s verksamhetsplatser (Dnr 103-8122-01)

Efter ansökan från SVAR beviljade Länsstyrelsen medel till en IKT-infrastruktursatsning vid SVAR:s arbetsplatser. Projektet förväntades resultera i en gemensam IP-telefonväxel för SVAR vilket skulle innebära en viss rationalisering samt en höjd servicenivå mot kunderna. Några direkta sysselsättningseffekter förväntades inte. Projektet utgör också en del av och en medfinansiering till projektet ”Det skrivna kulturarvet som resurs för utbildning och forskning”.

Enligt beslutad tidplan skulle projektet starta 2001-12-01 och avslutas senast 2002-08-31. I projektets första fas inriktades arbetet på att inventera nuvarande telefonlösningar samt behoven hos SVAR:s arbetsplatser. En kravspecifikation upprättades och tillsammans med Verket för Högskoleservice (VHS) utformades ett upphandlingsunderlag.

Efter inledande kontakter med tänkbara leverantörer konstaterades att införande av en IP-telefonväxel också ställde krav på uppgradering av SVAR:s kommunikationsnätverk. Projektet kom därmed att bli beroende av utbyggnad av SolNet ett ortssammanbindande fibernät mellan och lokala fibernät inom Sollefteå kommuns 5 största orter. SVAR begärde därför förlängning av tidplanen t.o.m 2003-12-31 lades arbetet vilande i avvaktan på utbyggnaden av SolNet.

Våren 2003 återupptogs arbetet igen av två skäl. Fibernätet SolNet mellan och inom SVAR:s verksamhetsorter förväntades bli klart i slutet av 2003. Flera enheter inom arkivverket hade behov av nya telefonlösningar och Riksarkivet avsåg anlita en konsult för att genomföra en nulägesanalys omfattande växelplattformar, teletrafik och datakommunikation. Istället för att bedriva flera projekt med samma syfte begärde SVAR att få i uppdrag att genomföra den aktuella nulägesanalysen. Ett av SVAR:s syften med IKT-infrastruktursatsningen var ju att den IP-växel som anskaffades till SVAR skulle vara skalbar så att andra enheter inom arkivverket kunde anslutas. Projektet ändrade här inriktning mot en gemensam växel för hela arkivverket.

I slutet av 2003 nödgades vi konstatera att utbyggnaden av de lokala fibernäten inom SolNet skulle ske först sommaren 2004 och att en upphandling av i IP-växeln inte skulle hinnas med innan projektets nya sluttidpunkt 2003-12-31. SVAR begärde då förlängd dispositionstid för de beviljade medlen och fick beskedet att länsstyrelsen skulle slutredovisa medlen till näringsdepartementet den 31 mars 2004. Länsstyrelsen avsåg begära att tidpunkten skulle senareläggas och endast om en sådan ansökan beviljas av näringsdepartementet kunde länsstyrelsen bevilja förlängd dispositionstid för medlen.

Någon växel har ännu inte anskaffats men kommer att anskaffas och då inom ramen för Riksarkivets budget. Däremot har projektet genomfört omfattande förarbeten som är en förutsättning för att anskaffa och installera en gemensam växellösning för hela arkivverket.

Arbetet har fortsatt under 2004 och som ett direkt resultat av projektet kan följande räknas:

- Den utredning som projektet utfört omfattande växelplattformar, teletrafik och datakommunikation blev klar i februari 2004.
- Arkivverket har sänkt sina kostnader för fast- och mobil telefoni vilket möjliggjorts efter projektets analys och rekommendation att omförhandla trafikavtal med tele- och mobiloperatören.
- Med den genomförda utredningen som grund har det varit möjligt att förankra projektets förslag och få Riksarkivariens beslut (juni 2004) att upphandla och införa en gemensam lösning för fast- och mobil telefoni inom arkivverket.
- På initiativ av projektet och som förutsättning för införande av IP-telefoni upphandlades ett nytt gemensamt datanät för arkivverket som är förbättrat för IP-telefoni. I september 2004 togs nätet i drift med för SVAR och Riksarkivet kraftigt uppgraderad bandbredd till 30 Mb och för övriga enheter 2 - 4 Mb. I avtalet med leverantören ingår numera även utrustning och trots detta och den kraftiga ökningen av kapaciteten är priset för den gemensamma lösningen lägre än tidigare.
- Det arbete som påbörjats i projektet IKT-infrastruktur upphöjdes 2005 till verksprojekt där SVAR har ett fortsatt stort inflytande på projektets utveckling.
- Riksarkivet har tagit upp den gemensamma telefonilösningen som ett projekt i Tillväxtprogrammet (RTP) 2005 i Västernorrlands län.

Genom projektet har viktiga steg tagits för att knyta SVAR närmare Riksarkivet. Geografiska hinder överbryggs med hjälp av en gemensam datakommunikationslösning samt en gemensam lösning för fast och mobil telefoni. De nya tekniska lösningar, som är ett direkt resultat av projektets förarbeten, möjliggör utlokalisering av nya arbetsuppgifter till arkivlänets. Bland annat har Riksarkivets ledning en positiv inställning till att placera en växeltelefonist/kundtjänstfunktion för arkivverket i Ramsele.

Projektets förväntade resultat kommer sannolikt att överträffas men det kommer först att ske efter att Länsstyrelsens finansiering i projektet upphört.

Mikrofilmning och skanning av folkbokföringshandlingar

Den 5 september 1991 beslutade regeringen att uppdra åt Riksskatteverket att i samråd med Riksarkivet planera och låta ombesörja mikrofilmning och överföring av kyrkans folkbokföringsmaterial för perioden 1895-1991 till landsarkiven. Filmningen skulle påbörjas budgetåret 1991/92 och beräknades pågå under en tidsperiod av högst 20 år. Omfattningen av materialet beräknades till 20 miljoner exponeringar avseende bundna volymer och 110 miljoner avseende obundet material. Folkbokföringsuppdraget har pågått sedan år 1992 och beräknas vara avslutat år 2014.

Den 31 maj 2004 hade totalt 55 666 901 bilder producerats på mikrofilm, vilket motsvarar 51 procent av hela uppdraget. Samtliga dessa bilder finns i huvudsak endast på mikrokort vilka förvaras i SVAR:s depå i Ramsele där de lånas ut eller säljs när den 70-åriga sekretessgränsen passerats.

Sedan år 2003 produceras enbart digitala bilder av folkbokföringsmaterialet. Det material som är äldre än 100 år får SVAR, enligt beslut från Riksarkivet, lägga ut publikt på Internet i den s.k. Digitala forskarsalen www.svar.ra.se tillgängligt för abonnenter. Av de ca 12,8 miljoner digitala bilder som producerats under perioden 2003-2004 är ca 3 % äldre än 100 år och kan tillgängliggöras på Internet. Ca 10 % är äldre än sekretessgränsen 70 år men Internetdistribution hindras av Personuppgiftslagen. Resterande material ca 90 % omfattas än så länge av sekretess.

Det erforderliga utvecklingsarbetet för att möjliggöra en automatisk överföring av de digitala bilderna samt visning av bilderna på den Digitala forskarsalen har utförts av projektet "Det skrivna kulturarvet" i samarbetet med Folkbokföringsprojektet.

Det olyckligt att samma material – den svenska folkbokföringen mellan åren 1895 och 1991 – genom teknikskiftet kommer att tillgängliggöras på två olika sätt, dels via mikrofilm, dels via skannade bilder. En migrering till digitala bilder av den mikrofilm för norra och mellersta Sverige som redan framställts, torde enligt dessa grupper vara nödvändig om en rimlig och rättvis tillgång till materialet skall kunna garanteras. En sådan utveckling torde snabba på övergången från analog till digital distribution av arkivmaterial.

Se även pkt 6, Distribution av kyrkböcker på Internet.

24-timmarsmyndigheten och elektronisk förvaltning vid Riksarkivet och landsarkiven

Riksarkivet och landsarkiven arbetar tillsammans i ett projekt – VERK24 – med utveckling mot elektronisk förvaltning och den så kallade 24-timmarsmyndigheten, dvs. en myndighet som är tillgänglig dygnet runt oavsett var man befinner sig och där det kan komma att erbjudas möjlighet att se vilka ärenden som förekommer och hur handlägningsprocessen fortskrider. För att förverkliga detta är tanken att utnyttja Internet och webbtekniken.

Kartläggningar har genomförts inom de prioriterade områdena forskarförfrågningar och leveranser av arkivmaterial. En utredning har genomförts för att lägga grunden för en ny hemsida som är gemensam för arkivverket. Den nya hemsidan ska spegla brukarens behov snarare än arkivverkets organisation.

Arbetet i VERK24 påverkar direkt det arbete som projektet "Det skrivna kulturarvet" bedriver för att utveckla distributionsmetoder för att tillgängliggöra digitaliserad arkivinformation. Därför har det under hela projektiden varit täta kontakter mellan de båda projekten.

Projektet "Det skrivna kulturarvet" har delat med sig av sina erfarenheter av att utveckla arkivverkets portal för digitaliserad information på Internet inkl sök- och

beställarfunktioner. Via Digitala forskarsalen beställs och distribueras det mikrofilmade och digitaliserade arkivmaterialet, som Riksarkivet förfogar över.

Via Internetbokhandeln som även den utvecklats av projektet marknadsförs och säljs Riksarkivets boklager och andra publikationer inom arkiv och kulturarvsområdet.

Genom att bygga vidare på dessa för arkivverket gemensamma funktioner för tillgängliggörande får den nya webben mera innehåll snabbare. Projektet har därför verkat för att tillgängliggörandet bör vara det högst prioriterade området i arkivverkets nya webb.

Mini-DAF

Under perioden 2001-2002 genomfördes projektet ”Digital arkivöverföring för forskning vid universitet och högskolor” (DAF). Ett samarbetsprojekt mellan Riksarkivet, Forskningsarkivet vid Umeå universitet och Landsarkivet i Härnösand som stöttades av Riksbankens Jubileumsfond.

Projektet syftade till att utveckla en modell för att ersätta de statliga arkivinstitutionernas fjärrlån av arkivmaterial till universitet och högskolor med distribution i digital form.

De nya universitet och högskolor som tillkommit under senare decennier har ökat behovet av regional tillgång till arkivmaterial. Avsaknad av närliggande arkiv tvingar många lärosäten, däribland Umeå universitet, att utveckla egna lösningar. Det system med fjärrlån som arkivinstitutionerna tillämpar är otympligt, kostsamt och ger begränsningar i lånerätten.

Efter att DAF-projektet avslutades 2002 har arbetet fortsatt under namnet ”mini-DAF”. Intressenter i arbetet har varit Riksarkivet, Umeå Universitet, Landsarkivet i Härnösand, Landsarkivet i Uppsala, Landsarkivet i Östersund och SVAR som har representerats av projektet ”Det skrivna kulturarvet” då projektet haft som uppgift att utveckla lösningar för produktion och distribution av digitaliserad arkivinformaton.

Arbetet har resulterat i en lösning där utbildningsinstitutioner som önskar tillgång till arkivmaterial kan söka fram detta på www.svar.ra.se och om det inte redan finns digitaliserat begära offert/prisuppgift på att få materialet skannat. Institutionen kan också välja leveranssätt t ex hårddisk, cd-rom, band eller direktåtkomst via Digitala forskarsalen på www.svar.ra.se. De tekniska lösningarna har ännu inte tagits i drift främst beroende på avsaknad av resurser för skanning hos arkivinstitutionerna.

Sollefteå Bilddatabas

Sollefteå Bilddatabas är ett digitalt bildarkiv med foton från privatpersoner, hembygdsföreningar, I21 och T3.

Genom ett samarbete med projektet ”Det skrivna kulturarvet” tillgängliggörs bilddatabasen på www.svar.ra.se.